



Оксана Петрусенко- символ української культури співу

*Примадонною називали
свого часу Оксану Петрусенко,
а її голос був тогочасним символом України.*

Серед найвідоміших зірок української оперної сцени ми чи не одразу згадуємо **Оксану Петрусенко** (спр. ім'я – Ксенія Бородавкіна) (5 (18) лютого 1900 – 15 липня 1940).

Незважаючи на трагічно короткі сорок років, відпущених долею, за насиченістю вони вмістили ніби чотири життя, кожне зі своїм сюжетом, своєю географією, своїми супутниками та оточенням.

Оксана Петрусенко – еталон нашої вокальної школи, їй заздрили, її любили, обожнювали. У неї був незвичайний голос, – драматичне сопрано, а точніше – дзвінке колоратурне драматичне сопрано.

У місті Балаклава неподалік Севастополя 18 лютого 1900 року народилася Ксенія Бородавкіна — майбутня співачка Оксана Петрусенко. Її батько **Андрій Бородавка** був родом із Харківської області: він переїхав до Криму через службу в Чорноморському флоті. Його Ксеня майже не знала, оскільки батько

помер від туберкульозу навесні 1901 року. А її мати **Марія Кулєшова** була родом з Орловської губернії.

З 14 років Ксеня поденно працювала в Севастопольському порту, співала в церковному хорі та на аматорських концертах. Вона втекла з дому у 18 років разом із музично-драматичною трупю Степана Глазуненка. Вони гастролювали різними містами Криму.

Потім Іван Сагатовський прийняв Ксеню до трупи Херсонського театру. Дружина Сагатовського, Катерина Лучицька, навчала юну артистку основ сценічної поведінки.

Потрапити до Херсонського театру було непросто. Ксені порадили звернутися до завідувача музичної частини театру Петра Бойченка. Він прослухав декілька пісень дівчини та, за переказами, сказав директору театру: "Знайшовся справжній скарб!"

Молода співачка стала музою 39-річного Бойченка. Він присвячував їй романси та обіцяв щасливе життя. Невідомо, чи були Петро та Ксеня офіційно одружені.

Саме Петро Бойченко придумав псевдонім Оксана Петрусенко, оскільки прізвище Бородавкіна не личило артистці.

Дебют Оксани Петрусенко

Оксана Петрусенко вперше виступила на сцені у лютому 1919 року, виконавши партію Одарки в опері Семена Гулака-Артемівського "Запорожець за Дунаєм". Також співачка розучувала партії Оксани в "Запорожці за Дунаєм" та Наталки в "Наталці Полтавці".

Херсонський театр розпався 1921 року. Однак Петрусенко не залишилася без роботи. Вона перейшла до трупи Дмитра Гайдамаки, учня Марка Кропивницького. А через два роки Оксану запросили до нового театру "Сіач" у нинішньому Запоріжжі, де вона виконувала драматичні та музичні ролі.

Крім того, 1923–1924 роках Оксана Петрусенко навчалася в Київському музично-драматичному інституті імені Миколи Лисенка. Порадив там навчатися автор і режисер Юрій Шумський, який, зокрема, знімався у німому фільмі за романом Івана Франка "Борислав сміється". Наразі ця стрічка втрачена.

Також Петрусенко двічі на тиждень брала уроки в учительки вокалу Олени Муравйової, її учнем був Іван Козловський (у Києві на його честь навіть відкрили мистецько-концертний центр).

Співачка була знайома з Павлом Тичиною, Максимом Рильським та Володимиром Сосюрою. За спогадами Рильського, Петрусенко вміла "брати в полон людські серця". Поет і співачка багато разом працювали. Він перекладав для неї українською оперні партії, однак часто він перекладав перекладене.

Цікаво, що саме Оксана Петрусенко дала поштовх до визнання найвідомішої художниці України Катерини Білокур. Навесні 1940 року невідома нікому художниця-самоучка Катерина чує по радіо пісню «Чи я в лузі не калина була» у виконанні Оксани Петрусенко. Почувши її, Катерині здалося, що то саме про неї пісня. Вона написала листа, а разом із ним поклала до конверту кілька малюнків і відіслала в Київ Оксані Петрусенко. У цьому листі опинився й малюнок калини на шматкові полотна, який вразив співачку. Порадившись із друзями – Василем Касіяном і Павлом Тичиною – вона звертається у Центр народної творчості, після чого до обласного центру надходить розпорядження знайти Катерину Білокур і поцікавитися її роботами. До Катерини Білокур приїхали фахівці, і розпочалося у неї зовсім нове життя.

Безцінними залишилися її записи народних пісень, романсів, арій із опер українських композиторів на вінілових платівках «Співає Оксана Петрусенко».

Оксана Петрусенко померла 15 липня 1940 року в Києві, за тиждень після народження другого сина. Це сталося раптово, ще за день до смерті співачка дала імпровізований концерт у лікарні. Потім їй стало зле від перенапруження. Вдень 15 липня Петрусенко не стало. Лікарі діагностували інфаркт — несподівано відірвався тромб. Однак існує версія, що співачка померла через отруєння.

Оксану Петрусенко поховали 17 липня на Байковому кладовищі. Попрощатися з артисткою, за переказами, прийшли 100 тисяч людей. Похоронна процесія розтягнулася на декілька кілометрів.

Павло Тичина присвятив співачці такі рядки:

Співала дзвінко, дуже, незрівнянно!

А голос був із щирого срібла!

Ой рано, рано, дуже рано

Оксано, ти від нас пішла...

Її голос досі пам'ятають і люблять у нашій країні. На її честь названо вулиці в Києві, Львові, Краматорську, Кременчуці, Боровій і Балаклії, на будинку, де співачка жила в Києві, встановлено меморіальну дошку.



Біографічні довідки:

1. Кагарлицкий Н.Ф. Петрусенко Оксана Андреевна . - К., 1982. - Т. 8. - С. 235-236.
2. Петрусенко Оксана Андріївна // Український Енциклопедичний словник. - К., 1987. - Т. 2. - С. 664.
3. Петрусенко Оксана Андріївна // Митці України: Енцикл. довід. - К., 1992. - С. 455.

Література про життя і творчість

1. Височінь таланту. Оксана Петрусенко // Гаман В. Богодухів, або люди з божою іскрою. - К., 1999. - С. 176-180.
2. Кагарлицький Н.Ф. Оксана Петрусенко: Біоґр. повість. - К., Молодь, 1983. - 256 с.
3. Оксана Петрусенко: Спогади про видатну укр. співачку / Упоряд. та приміт. Г.Філіпенко. - К.: Мистецтво, 1964. - 111 с.
4. Оксана Петрусенко // Чаговець. В. Життя і сцена: Нариси про майстрів театру. - К., 1950. - С. 146-164.